

Muistio

2.11.2020

Parlamentaarisen vaalityöryhmän kokous 6/2020

Aika 23.10. klo 11.00–13.00

Paikka Etäkokous

Läsnäolijat

Jäsenet

Puoluesihteeri Antton Rönholm, SDP, pj
Puoluesihteeri Riikka Pirkkalainen, Keskusta
Puoluesihteeri Simo Grönroos, Perussuomalaiset
Puoluesihteeri Kristiina Kokko, Kokoomus
Puoluesihteeri Veli Liikanen, Vihreät
Puoluesihteeri Mikko Koikkalainen, Vasemmistoliitto (saapui kohdan 4 käsitteilyn aikana)
Puoluesihteeri Fredrik Guseff, RKP
Mikael Jungner, Liike Nyt

Pysyvät asiantuntijat

Professori Kimmo Grönlund, Vaalitutkimuskonsortio
Professori Elina Kestilä-Kekkonen, Vaalitutkimuskonsortio
Johtava lainsäädäntöasiantuntija Kaj von Hertzen, VTV
Ylitarkastaja Jonna Carlson, VTV
Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö
Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö

Sihteerit

Erytysisiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö
Hallitussihteeri Anna Saarela, oikeusministeriö

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 11.03, todettiin läsnäolijat.

2 Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin.

3 Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen muistioon pyydettiin korjaamaan Kokoomuksen edustajaksi Kristiina Kokko. Muistio hyväksyttiin tällä muutoksella.

4 Työryhmän kannan muodostaminen työryhmän käsittelemiin kysymyksiin vaali- ja puolerahoituksesta

Kannanmuodostuksen pohjana käytettiin työryhmän sihteeristön laatimaa dokumenttia linjausehdotuksista, joka oli koottu työryhmän kokouksissa 2, 3 ja 4 käymän keskustelun ja kokouksissa esitettyjen alustavien kantojen pohjalta ja jaettu työryhmälle etukäteen.

4.1 Voiko vaalirahoitus ylittää kampanjan kulut?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä esittää, että lain sanamuotoa selkeytettäisiin niin, että siitä kävisi selvästi ilmi, että vaalirahoitus voi ylittää kampanjan kulut ja että kampanjan kulut ylittäväkin tuki tulisi ilmoittaa vaalirahoitusilmoituksessa. Jos kulut ovat pienemmät kuin vaalirahoitus, yli jäävä summa voi siirtyä ehdokkaan varoiksi tai jäädä tukiryhmälle tai muulle yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivalle yhteisölle.

4.2 Tulisiko ainakin isompia lainoja kampanjalle antaneiden nimet julkistaa?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä esittää, että ryhdyttäisiin valmistelemaan lainsäädäntöä, jonka mukaan vaalikampanjalle 1500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkistaa. Mikäli lainanantaja olisi rahoituslaitos, riittäisi tieto, että kyseessä on rahoituslaitoksen antama laina.

4.3 Tulisiko ehdokkaiden hoitaa kampanjansa rahoitus erityisen kampanjaa varten perustettavan kampanjatilin kautta (kuntavaaleissa vain muistiinmerkitsemisvelvollisuus)?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä tukee ajatusta, että selvitetään kampanjatilin käyttöönottoa eduskunta-, euro ja presidentinvaaleissa. Kampanjatilin käyttöönotto edellyttää sen varmistamista, että kaikkien ehdokkaiden on mahdollista avata kampanjatili ja että byrokratia vähentyy.

Keskustelussa korostettiin, että tilin avaamista ei saa asettaa ehdokkuuden edellytykseksi. Jatkovalmistelussa on varmistuttava siitä, että jokaisella ehdokkaalla on kuitenkin mahdollisuus avata tili, vaikka ehdokkaalla olisi esimerkiksi maksuhäiriömerkintä. VTV:n Kaj von Hertzen totesi, että tarkoituksena ei ole, että kaikkien ehdokkaiden pitäisi perustaa tukiyhdistys, vaan kampanjatili voisi olla myös ehdokkaan itsensä nimissä.

4.4 Ulkomailta tuleva vaalirahoitus

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä pitää tärkeänä, että selvitetään, miten pystytään tehokkaasti estämään ulkomailta Suomen vaaleihin kohdistuva vaalirahoituksen keinoin tapahtuva vaalihäirintä ja epäasiallinen vaali-vaikuttaminen.

4.5 Tulisiko velvollisuus antaa lisätietoja ja lisäselvityksiä VTV:lle laajentaa koskemaan myös jälki-ilmoituksia?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä kannattaa vaalirahoituslain 11 a §:n sanamuodon tarkistamista niin, että velvollisuus antaa lisätietoja ja lisäselvityksiä VTV:lle laajennettaisiin koskemaan myös jälki-ilmoituksia.

4.6 Tulisiko VTV:llä olla mahdollisuus tehostaa uhkasakolla ilmoitusta koskevaa lisätieto- tai selvityspyyntöä, jälki-ilmoitusta ja sitä koskevaa lisätietopyyntöä?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä esittää vaalirahoituslainsäädäntöä täsmennettäväksi siten, että VTV:llä olisi mahdollisuus tehostaa uhkasakolla lisätieto- tai selvityspyyntöä sekä jälki-ilmoitusta ja sitä koskevaa lisäselvitystä.

4.7 Tulisiko VTV:lle antaa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta ja viranomaistehtäviä hoitavilta muilta tahoilta ehdokkaan vaalirahoituslaissa ja puoluelaissa säädettyjen valvontatehtäviensä hoitamista varten?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä esittää, että VTV:lle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaissa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta ja viranomaistehtäviä hoitavilta muilta tahoilta ehdokkaan vaalirahoituslaissa ja puoluelaissa säädettyjen valvontatehtäviensä hoitamista varten.

4.8 Tulisiko ehdokas-, luottamushenkilö- ja kansanedustajamaksut lisätä luetteloon asioista, joita ei pidetä puolueelle annettuna tukena?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä esittää, että puoluelain luetteloa asioista, joita ei pidetä tukena, täsmennettäisiin eduskunnan tarkastusvaliokunnan esittämällä tavalla niin, ettei ehdokas-, luottamushenkilö- ja kansanedustajamaksuja pidettäisi puolueelle annettuna tukena. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida, onko tarvetta asettaa näille tuen ulkopuolelle jääville maksuille kohtuullinen yläraja.

4.9 Tulisiko edellä mainittuun listaan lisätä myös EU-instituutioiden ja muiden vastaavien kansainvälisten järjestöjen talousarvioon perustuvat tavanomaiset suoritukset (esim. matkakulujen korvaus)?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä tukee ajatusta, että puoluelain luetteloon asioista, joita ei pidetä puolueelle annettuna tukena, lisättäisiin myös EU-instituutioiden ja muiden vastaavien kansainvälisten järjestöjen talousarvioon perustuvat tavanomaiset suoritukset, kuten matkakulujen korvaukset. Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että sääntely on tarkkarajaista ja esim. muut vastaavat järjestöt ja tavanomaiset suoritukset on määritelty riittävän yksityiskohtaisesti.

4.10 Tilinpäätösasiakirjojen muutostarpeet

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä kannattaa kirjanpito- ja tilintarkastuslainsäädännön muutoksista johtuvien päivitystarpeiden tekemistä puoluelakiin.

4.11 Tulisiko puoluelain velvollisuutta toimittaa tilinpäätösasiakirjoja selkeyttää, kun yhdistys on ollut puoluerekisterissä vain osan tilikaudesta?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä kannattaa sääntelyn selkeyttämistä siltä osin kuin se koskee puoluerekisteristä kesken tilikauden poistetun yhdistyksen velvollisuutta toimittaa VTV:lle tilinpäätösasiakirjoja.

4.12 Tulisiko julkisuuslain sanamuotoa selkeyttää tarkastus- ja valvontasalaisuuden osalta?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Työryhmä kannattaa julkisuuslain tarkastus- ja valvontasalaisuutta koskevan sanamuodon selkeyttämistä siten, että selvitykset vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista ovat ehdottomasti salassa pidettäviä. Tämä muutos on tarkoituksenmukaista toteuttaa julkisuuslain uudistamisen yhteydessä.

4.13 Saako vaalirahoitusta kerätä vielä vaalien jälkeen ja jos saa, niin kuinka kauan?

Työryhmän käsiteltävänä oli seuraava pohjaehdotus: ”Työryhmä pitää tärkeänä, että rahoitusta saa kerätä myös vaalien jälkeen ja niiden välillä kulloinkin sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Työryhmä esittää, että sääntelyä selkeytettäisiin siten, että siinä nimenomaisesti todettaisiin, että vaalirahoitusta saisi kerätä kampanja-ajan päättymiseen saakka, eli kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Tämän jälkeen kerättävän rahoituksen katsottaisiin kohdistuvan seuraaviin vaaleihin, joissa ehdokas olisi ehdolla. Mikäli ehdokas ei asettuisi uudelleen ehdolle, tulisi tilanteen mukaan sovellettavaksi muu lainsäädäntö, esimerkiksi vero- ja rahankeräyslainsäädäntö.”

Osa työryhmän jäsenistä korosti, että rahankeräystä ei voi rajoittaa vain vaaliaikaan, ja tulkitsti ehdotuksen tämän vuoksi ongelmalliseksi. Toisten jäsenten näkemyksen mukaan ehdotus ei rajoittaisi rahan keräämistä vaalien välillä, kunhan se tapahtuisi muun kuin vaalirahoituslainsäädännön mukaisesti.

Vaalitutkimuskonsortion edustajat toivat esiin, että rahan lahjoittaminen vaalipäivän jälkeen on aina jossain määrin ongelmallista ja voi herättää epäilyjä korruptiosta. Työryhmän jäsenet totesivat kuitenkin, että rajan vetäminen vaalipäivään ei ole realistista, koska käytännössä tukien maksatus voi veyä vaalien yli.

Työryhmällä oli yhteinen tahtotila, että vaalirahoituksen ilmoittamiseen liittyviä aikarajoja tulisi selkeyttää. Tarkoituksena on selventää, mihin asti kerätyn rahoituksen voi takautuvasti ilmoittaa menneisiin vaaleihin kohdistuvaksi vaalirahoitukseksi. Työryhmä päätyi kannattamaan seuraavaa linjausta:

Työryhmä pitää tärkeänä, että rahoitusta saa kerätä myös vaalien jälkeen ja niiden välillä kulloinkin sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Työryhmä esittää, että jatkovalmistelussa selkeytetään vaalirahoituksen raportointiin liittyviä päivämäärärajoja.

4.14 Tulisiko julkistettavan tukijan alarajaa laskea oikeushenkilöiden osalta?

Työryhmän käsiteltävänä oli seuraava pohjaehdotus: ”Työryhmä pitää tarpeellisena vähentää piiloon jäävän vaalirahoituksen osuutta. Työryhmä ehdottaa julkistettavan tuen alarajan laskemista 1000 euroon oikeushenkilöiden osalta.”

4.15 Pohjaehdotusta kannattivat Vihreät, Liike Nyt, Vasemmisto ja SDP, ja sitä vastustivat Perussuomalaiset, Kokoomus, RKP ja Keskusta. Puheenjohtaja totesi, että ehdotuksella ei ole etenemisedellytyksiä. Kampanjakatto

Työryhmä käsitteli seuraavia pohjaehdotuksia:

A) Työryhmä käsitteli kasvaneiden vaalikampanjakulujen ongelmaa ja kampanjakaton käyttöönottoa sen ratkaisuvaihtoehtona. Työryhmä kannattaa asian jatkovalmistelua.

B) Työryhmä katsoo, ettei kampanjakattoa koskevan lainsäädännön jatkovalmistelulle ole edellytyksiä.

A-vaihtoehtoa eli jatkovalmistelua kannattivat SDP, Liike Nyt, Vasemmisto ja Vihreät. B-vaihtoehtoa kannattivat RKP, Perussuomalaiset, Kokoomus ja Keskusta. Puheenjohtaja totesi, että yksimielisyyttä jatkovalmistelusta ei ole, joten sille ei ole edellytyksiä. Työryhmän ei-yksimieliseksi näkemykseksi jäi siis vaihtoehto B:

Työryhmä katsoo, ettei kampanjakattoa koskevan lainsäädännön jatkovalmistelulle ole edellytyksiä.

Heini Huotarinen esitti puoluesihteereille harkittavaksi, olisiko parlamentaarisella työryhmällä halua kirjata loppuraporttiin jotain vapaaehtoisesta vaalikampanjakulujen kampanjakatosta. Näin on toimittu esimerkiksi Turussa. Puheenjohtaja piti ajatusta kiinnostavana ja totesi, että siihen voidaan palata loppuraportin valmisteluvaiheessa.

4.16 Tulisiko VTV:llä olla oikeus saada vertailutietoja kampanjaan tukea antaneilta ja kampanjalle palveluita tai tuotteita toimittaneilta? Tulisiko VTV:llä olla mahdollisuus tehostaa uhkasakolla vertailutietojen antamista?

Työryhmä lukuun ottamatta Kokoomusta kannatti seuraavaa linjausta, joten se hyväksyttiin työryhmän näkemykseksi:

Työryhmä pitää tarpeellisena selvittää VTV:n oikeutta saada vertailutietoja kampanjaan tukea antaneilta ja palveluita ja tuotteita toimittaneilta. Jatkovalmistelussa on huomioitava, että VTV:n oikeuden tulee kohdistua vertailutietoihin yksittäistapauksissa, ja sen tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen. VTV:llä tulee olla mahdollisuus tehostaa uhkasakolla pyyntöä vertailutietojen saamiseksi.

4.17 Ennakoilmoitusten pakollisuus

Työryhmä käsitteli seuraavia pohjaehdotuksia vaalirahoituksen ennakoilmoitusten pakollisuudesta.

A) Työryhmä kannattaa ajatusta pakollisuudesta europarlamenttivaaleissa ja presidenttivaaleissa.

Sääntelyn yksityiskohtia tulee selvittää jatkovalmistelussa.

B) Työryhmä toteaa, että pakollisuudelle ei tässä vaiheessa ole edellytyksiä, mutta katsoo että vaalirahoitusilmoitusten seuranta ja hyödynnettävyyttä ennen vaaleja tulee parantaa. Näitä muita keinoja tulee selvittää jatkovalmistelussa.

Ennakoilmoitusten pakollisuuden jatkovalmistelua eli vaihtoehtoa A kannattivat Vihreät, Liike Nyt ja Vasemmisto. Vaihtoehtoa B kannattivat RKP, Kokoomus, Perussuomalaiset, Keskusta ja SDP eli työryhmän enemmistö:

Työryhmä on käsitellyt kysymystä vaalirahoituksen ennakoilmoitusten pakollisuudesta. Työryhmä toteaa, että pakollisuudelle ei tässä vaiheessa ole edellytyksiä, mutta katsoo että vaalirahoitusilmoitusten seuranta ja hyödynnettävyyttä ennen vaaleja tulee parantaa. Näitä muita keinoja tulee selvittää jatkovalmistelussa.

Jonna Carlson kertoi, että VTV:llä on käynnissä tietojärjestelmä uudistus, jonka yhteydessä pyritään paremmin huomioimaan ennakoilmoitukset ja hyödyntämään niillä jätettyjä tietoja.

4.18 Tulisiko muulla oikeushenkilöllä kuin puolueella olla samoja velvollisuuksia rahoituksen avoimuuteen kuin puolueella?

Työryhmä kannatti seuraavaa linjausta:

Työryhmä on käsitellyt kysymystä siitä, onko tarpeen ryhtyä valmistelemaan lainsäädäntöä, jonka mukaan puolueen tavoin toimivalla oikeushenkilöllä olisi puolueen tavoin velvollisuuksia rahoituksen avoimuuden suhteen. Työryhmän näkemyksen mukaan puolueita koskevien velvoitteiden soveltamisalassa ei ole sellaisia ongelmia, jotka edellyttäisivät lainvalmisteluun ryhtymistä.

4.19 Tulisiko laissa säätää tarkemmin tuen kohdentumisesta ehdokkaan osallistuessa kaksiin vaaleihin, joiden kampanja-ajat osuvat osin päällekkäin?

Työryhmä kannatti yksimielisesti seuraavaa linjausta:

Kyse on harvinaisesta ongelmasta, joka on onnistuneesti ratkottu voimassa olevaan lainsäädäntöön tukeutuen myös aikaisemmin. Työryhmä katsoo, että asiaa ei ole tarpeen säännellä.

5 Seuraavien kokousajankohtien sopiminen

Seuraavien kokousten ajankohdiksi sovittiin:

18.11. klo 14.30

11.12. klo 9

6 Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.03.